

Duurzaamheid, communicatie en veiligheid

Verslag van de landelijke bijeenkomst
'Kenniskringen Visserij en duurzaamheid'

Wim Zaalmink, met medewerking van:
Sarah Smith, Josien Steenbergen, Brita Trapman en Olga van der Valk

Inleiding

Op 6 juni 2015 vond op Fort IJmuiden een landelijke bijeenkomst plaats van het project Kenniskringen Visserij. Het doel van deze dag was te komen tot een uitwisseling van kennisvragen over verschillende visserij gerelateerde thema's. Het programma bestond uit een plenaire bijeenkomst en uit een aantal zogenoemde cafébijeenkomsten. Bij elke cafébijeenkomst was een relevante expert aanwezig, die de bijeenkomst inleidde. Hierna konden de aanwezigen vragen aan de expert en aan elkaar stellen.

De totale bijeenkomst telde zo'n 50 aanwezigen, waarvan de helft vissers en de andere helft uit personen die betrokken zijn bij de visserij. Dit verslag is een samenvatting van de uitspraken die door de deelnemers en experts op deze dag gedaan zijn rond de thema's:

1. Duurzaamheid en de visser als onderzoeker (expert: Bas Haring, volksfilosoof)
2. Communicatie (expert: Marissa Tanis, GoMaris)
3. Fuel of the future (expert: Dirk Kronemeijer)
4. Veiligheid aan boord (expert: Cor Blonk)
5. Coöperaties (expert: Thomas Højrup)

De dag was georganiseerd door het projectteam Kenniskringen Visserij. De begeleiding van de dag was in handen van Marieke Verweij.

1 Duurzaamheid en de visser als onderzoeker

(Bas Haring)

Bas Haring noemt zichzelf 'volksfilosoof' en probeert wetenschap en filosofie zo te bespreken dat het voor iedereen behapbaar wordt. Bas is onder andere bekend van het tv-programma 'Proefkonijnen'. Hij vertelde over duurzaamheid in relatie tot visserij in de hoop dat het publiek het meenam in hun levenswijze en gedrag. Zijn presentatie bestond uit de bespiegelingen van een filosoof over vis en hij hield een pleidooi dat vissers zelf ook onderzoeker kunnen zijn, zelf kennis kunnen genereren en dat dit niet iets is wat alleen externe experts kunnen doen.

Stabiliteit van het ecosysteem in een aquarium

Eerst gaf Bas een voorbeeld over een aquarium. Hiermee gaf hij aan dat activiteiten de wereld wel kunnen beïnvloeden en veranderen, maar dat de natuur altijd wel weer een balans weet te vinden. Een ecosysteem hoeft dus niet in te storten, waar iedereen zo bang voor is. Mogelijk zullen wel enkele dieren uitsterven en verdwijnen. De vraag is echter of dat wel zo erg is.

Zijn schoolvriend had een klein aquarium en als hij thuis kwam van school gooide hij zijn oude brood erin. Over het algemeen kon het aquarium dat wel hebben, hoewel er soms wel een waas in het water ontstond waar je maar moeilijk doorheen kon kijken. Helemaal als er ook nog een beetje karnemelk bij gegooid werd. Soms kwam zelfs de vulling van een vulpen erbij. Dat zag er niet echt plezierig uit, en het kwam ook voor dat de vissen dood gingen en vervangen moesten worden.

Vanuit duurzaamheid is dat een verontrustend beeld: 'Ik wil niet dat de wereld verandert in een dergelijke wereld.' En Bas stelt zich de vraag of we nu op weg zijn naar een dergelijke wereld die voor vissen en onszelf niet fijn is. Stevenen we af op een niet-duurzame wereld? Om hier meer inzicht in te krijgen, ging hij op zoek naar duidelijke voorbeelden waarbij onze omgeving slechter geworden is als gevolg van menselijk ingrijpen.

Is menselijk ingrijpen in de natuur slecht voor de natuur? Het voorbeeld van de scholbox

De scholbox is een mooi voorbeeld. Wij denken dat als we gaan vissen, dit slecht is voor de natuur, en dus grijpen we in. En we denken dat het mooier wordt als we een gebied creëren waar we juist niet vissen. Maar zo'n voorbeeld is niet te vinden. Zelfs het tegendeel: de scholbox is een stukje zee dat gecreëerd is om bewust niet in te grijpen, maar daar schijnt het juist slechter te gaan met natuur en vissen zelf.

Bas stelde zich de vraag of het met het leven op de aarde dan wel zo erg gesteld is. Maken we er net zo'n potje van zoals met het aquarium of valt dat nog wel mee? We willen de wereld graag zien zoals het voorbeeld van het aquarium, en dat het dus helemaal fout gaat, maar als we optimistisch zijn valt dat wel mee. Het is goed mogelijk dat onze activiteiten invloed op de wereld hebben en de wereld kunnen veranderen, maar deze invloeden hoeven niet perse slecht te zijn.

Voor wie is het uitsterven van de paling erg?

De vraag is of we moeten bewaren wat we nu hebben, zodat de generaties na ons ook kunnen genieten van wat de natuur ons nu te bieden heeft. Bas denkt dat de toekomstige wereld anders zal zijn dan nu, en vraagt zich af of we wat we nu hebben moeten bewaren voor toekomstige generaties. Hij geeft aan dat het niet erg hoeft te zijn als de paling uitsterft. Want voor wie is dit erg? Het kan erg zijn voor palingvissers of voor mensen die paling lekker vinden. Maar wij mensen denken dat het voor de paling zelf ook erg is wanneer hij uitsterft. Volgens Bas interesseert het de paling zelf helemaal niet of hij wel of niet uitsterft. De wereld met paling is leuk omdat mensen geld verdienen met paling maar de wereld met paling is niet leuk voor de paling zelf. Wanneer de paling is uitgestorven is er geen enkele paling meer die het erg kan vinden.

Het overheidsbeleid is sterk gericht op soortbehoud. Maar is dit beleid gericht op voedselvoorziening, het behoud van dieren of op het behoud van werk voor mensen? Bas benadrukt dat men zichzelf altijd moet afvragen waar we dit nou voor doen.

Is bewaren duurzaam?

Wij zijn de enige wezens op aarde die over duurzaamheid kunnen nadenken. Geeft ons dit ook de plicht om de wereld te bewaren zoals het nu is? En wat willen we dan bewaren? De definitie van duurzaamheid die we in gedachten hebben is dat we bewaren voor de toekomst en dat de toekomstige mensen dezelfde dingen hebben als wij. Dat is bewaren.

Bas heeft het opgezocht: de oorspronkelijke definitie van duurzaamheid is afkomstig van de Noorse minister Brundland (1984): 'Handel in het heden zodanig dat diezelfde handeling in de toekomst door mensen herhaald kan worden die nog niet bestaan.'

Vanuit deze redenering is het verkeerd om de paling te laten uitsterven. En dan is ook het opmaken van olie niet duurzaam: toekomstige generaties kunnen het dan niet gebruiken. Bas redeneert echter dat toekomstige generaties dingen zullen hebben die wij nu nog niet hebben. Zoals bijvoorbeeld veel sneller internet of medicijnen tegen kanker. Zij zullen dus weer andere dingen nodig hebben, waar wij nu nog geen gebruik van kunnen maken. Dingen die we nu graag zouden willen hebben of willen gebruiken, maar die er gewoon nog niet zijn.

Om aan te geven hoe erg wij het uitsterven van een soort vinden haalde Bas het filmpje 'The end of the line' aan, waarin de visserij van de bruinvistonijn wordt getoond. In dit filmpje wordt aangegeven dat het om zo ongeveer de laatste vissen van deze soort betreft. De visserij zelf is zeer brutaal: de vissen worden in een net bij elkaar gedreven, gedood en geslacht. Bas merkte op dat meeste mensen dit vreselijk vinden, maar hij vroeg zich af wat we eigenlijk zo vreselijk vinden: het uitsterven van de tonijn of de brute wijze waarop ze bevestigd worden?

Dat de mens van grote invloed is op zijn omgeving is duidelijk. We zijn nu met 7 miljard mensen en dat worden er misschien wel 10 miljard. Het effect hiervan is gigantisch. Een voorbeeld: de hoeveelheid beton, die door mensen gemaakt is, is inmiddels 20% van de totale hoeveelheid biomassa en dat is heel veel. Wij hebben dus veel impact op de wereld. Deze verhouding beton-biomassa was 100 jaar geleden heel anders. In 100 jaar is er heel veel veranderd. Bas merkte op dat we bang zijn om het verkeerd doen. Elke ingreep vinden we bijna automatisch verkeerd. Hij benadrukt echter dat we wel met een optimistische blik naar de wereld moeten kijken. En niet alles dramatiseren.

Onbeperkt of beperkt vissen?

Bas schetste drie toekomstscenario's voor de visserij:

- Er is nu veel vis, we vangen het weg. In de toekomst is er geen vis.
- We vangen nu zodanig minder vis, dat er in de toekomst vis blijft om te eten.
- We vangen nu veel vis. In de toekomst eten we surimi van laagwaardige vis of nepvis.

Welke van de scenario's zou je kiezen? En waarom zou het laatste scenario goed kunnen zijn?

Argumenten voor het laatste scenario zijn: misschien is in de toekomst de surimi veel lekkerder dan nu. Vis van nu is nu aanwezig en eetbaar. Dus laten we hem nu maar opeten. Wellicht kunnen we in de toekomst veel lekkerder vis bereiden dan nu het geval is. En kunnen mensen in de toekomst een fijn leven hebben met surimi. Dit is een filosofisch argument: we maken de vis op. Dan maken we een beperkingskeuze voor de toekomst. Maar die beperkingskeuze is ons mensen eigen: we zijn altijd bezig toekomstige keuzes te beperken. Als we bijvoorbeeld voor een kind een keuze maken voor een specifieke school heeft dat invloed op de rest van zijn of haar leven en beperkt het dus de keuze van het kind voor later. Er wordt voor de scenariokeuze vaak een biologisch argument gebruikt, namelijk dat het ecosysteem in elkaar klappt.

De conclusie die Bas wilde trekken uit deze scenario's is net als de metafoor met het spel Jenga (het torenspel met blokjes). Je haalt een aantal blokjes weg totdat de toren instort. Zal de natuur ook instorten? De metafoor klopt niet. Er kan best wel veel gebeuren als je een soort weghaalt, maar een ecosysteem is nog nooit ingestort. Wel is het systeem al vaker drastisch veranderd.

Elektriciteitsmasten als natuur

Echte natuur hebben we niet meer in Nederland volgens Bas. Hij heeft het liever over half natuur waarin je erkent dat natuur zijn eigen gang gaat en waarin natuur en mens elkaar raken. Een echte natuur zonder mens is een droombeeld dat er niet is. De mens is ook natuur, achtertuintjes in IJburg is natuur, en gras tussen stoeptegels is ook natuur.

Bas haalde een verhaal aan over een vriend uit IJburg. In IJburg kwam voor zijn woning een elektriciteitsmast te staan. We hebben de neiging dat heel erg te vinden. Waarom vinden we dat dan zo erg? Een boom op dezelfde plek zouden we waarschijnlijk wel mooi hebben gevonden. Maar waarom is een boom mooier dan een mast? Veel mensen weten veel over bomen maar wat weten we eigenlijk van elektriciteitsmasten? Is het zo dat hoe meer je over iets weet, hoe interessanter het is om ernaar te kijken? Die vriend uit IJburg besloot zich te informeren over elektriciteitsmasten en begon de mast zelfs op prijs te stellen. Na verloop van tijd zag hij dat de mast regelmatig gecontroleerd werd en er dan een nieuw controleplaatje op werd geplaatst. Zo zat hij met zijn verrekijker regelmatig naar de mast te kijken of er ook wat veranderd was. Net als de bomen die in de jaargetijden van kleur veranderen. De eigenlijke vraag is: waarom zijn er bomen, en zijn ze er om mooi gevonden te worden? De essentie is dat bomen er niet zijn om mooi gevonden te worden, maar gelukkig vinden wij ze wel mooi. Net zoals vis eetbaar is, en wij dus vis eten.

De wereld verandert mens en natuur in dezelfde omgeving en dus is het geen drama. Vaak is het ook eigenbelang: het is schrijnend dat mensen tegen windmolenparken op zee zijn. Wat is er eigenlijk tegen windmolens? In de middeleeuwen werden ook molens gebouwd en dat waren voor die tijd grote industriële complexen met veel lawaai. Nu herstellen we deze molens en vinden we ze prachtig.

Vissers kunnen goede onderzoekers zijn

Bas stelde dat iedereen kan onderzoeken en op die manier zelf kennis kan opdoen. Je hebt dus geen expert nodig. Het proces van onderzoek kan iedereen zelf doen. Zoals zelf een vraag stellen, zelf in beweging komen om de vraag te beantwoorden en zelf uiteindelijk het antwoord formuleren.

Een tv-kok formuleerde eens de volgende vraag: 'Mijn wasmachine heeft een kookprogramma, en ik heb ook een kookprogramma, maar dan op tv. Kun je die twee combineren en kun je eigenlijk koken in een wasmachine? Kun je aardappels koken in een wasmachine?' Dit soort vragen kunnen relevant zijn in een professionele omgeving.

Feran Andria was chefkok bij het beste restaurant ter wereld, El Bouli, en hij was dé specialist op het gebied van moleculair koken. Feran was begonnen als keukenhulp. Hij stelde toen de vraag: waarom koken we aardappels op 100 graden? Het antwoord was: omdat dit de temperatuur van het water is. Maar wat gebeurt er als ik aardappels kook op 80 graden? Hij deed dat op onderzoekende wijze, en als gevolg daarvan werd hij de beste kok ter wereld, niet academisch geschoold, maar doordat hij op een nieuwsgierige manier is gaan onderzoeken.

Ook een visser kan een vraag onderzoeken met de middelen die hij heeft. Sterker nog: hij kan de beste visser ter wereld worden, door de vraag serieus te nemen en gebruik te maken van de dingen die beschikbaar zijn. Het is heel goed als mensen zelf veel onderzoeken, als ze op hun werk zijn en allerlei vragen stellen, liefst vanuit een optimistische grondhouding. Je moet de vraag slim stellen, en het zinvolle doen om de vraag te beantwoorden. En probeer op heel veel vreemde manieren de vragen te beantwoorden. Dus grappige creatieve manieren vinden om je vragen te beantwoorden.

Bas gaf een voorbeeld van een vraag die op bijzondere wijze beantwoord is: Wat was de visstand in de Golf van Mexico 150 jaar geleden? Een relevante vraag omdat 150 jaar geleden de intensieve visserij in dat gebied begonnen is. De officiële visstand wordt daar pas zo'n 30 jaar gemeten. Hoe kun je deze vraag dan toch beantwoorden? Bijvoorbeeld door met vissersfamilies te praten. Maar, 150 jaar terug is wel heel lang. Misschien door de belastingadministratie na te trekken? Hier is echter geen informatie over beschikbaar. In sedimenten kijken werkt ook niet want de visresten verdwijnen vrij snel. Oude schilderijen en afbeeldingen bekijken geeft bij deze vraag ook onvoldoende informatie. Totdat iemand op een tweedehandsmarkt tegen oude menukaarten aanliep. Er zijn mensen die oude menukaarten verzamelen. Er is zelfs een wereldwijde vereniging op dit gebied. Vervolgens heeft iemand een aantal oude menukaarten uit het gebied verzameld en de prijzen van visgerechten geanalyseerd. Uit recente gegevens blijkt een duidelijke correlatie tussen de prijzen van vis en de visstand. Hiermee kon een inschatting worden gemaakt van de bestanden van 150 jaar geleden. De vraag over de visstand kon dus beantwoord worden zonder laboratoria, maar met iets stoms en eenvoudigs als een verzameling menukaarten.

2 Cafébijeenkomst over communicatie

(Marissa Tanis)

In dit café stond communicatie binnen familiebedrijven centraal. Marissa Tanis komt uit een vissersgezin en heeft zelf ervaren hoe er onderling gecommuniceerd wordt. Zij heeft nu een eigen communicatie- en adviesbureau (GoMaris).

In het café werden ervaringen uitgewisseld en tips gegeven, waarvan dit de belangrijkste zijn:

- Privé en werk dien je zo veel mogelijk gescheiden te houden.
- Spreek structurele zakelijke overlegmomenten af, bijvoorbeeld iedere maand.
- In sommige bedrijven/gezinnen gaat het altijd over vis of vindt de communicatie gewoon 'tussendoor' plaats.
- Vaak is achterdocht. Er wordt dan te weinig doorgevraagd over wat er werkelijk in het achterhoofd plaatsvindt.
- Maak aannames die je hebt ook expliciet en bespreek vooral de feiten.
- Geef mensen in het bedrijf de gelegenheid zich te ontwikkelen en gun hen dat ook. Laat mensen investeren in zichzelf, want dat komt later ook het bedrijf ten goede.
- Wederzijds blijven informeren is altijd belangrijk. Dat geldt ook naar andere instanties, personen en ministeries.
- Het gebeurt te weinig dat men zich verplaatst in de ander. Gebeurt dat wel, dan is er meer wederzijds begrip en minder misverstand.
- Hoe is het om verschillende relaties met elkaar te hebben? Zowel de relatie van het familielid als die van zakenpartner? Houd in communicatie de rollen duidelijk gescheiden.
- Geef elkaar complimenten, juist in de familie. Dit zou een bedrijfsregel moeten zijn.
- Leg een blocnote op een centrale plek waarin iedereen kan opschrijven wat hij/zij doet.
- Zet de oudere generatie in als mentor.
- Wees je bewust van schoondochters in relatie tot je eigen handelen en eigen redeneringen.
- Vrees niet om problemen face-to-face op te lossen en terug te komen op emoties/conflicten.
- Wat een familiebedrijf aantrekkelijk maakt is dat je elkaar kent en dat iedereen ervoor gaat, omdat er geen negen-tot-vijfmentaliteit heerst.
- Durf dingen tegen elkaar uit te spreken.
- Ga ook eens kijken op een ander bedrijf en leer van elkaar.
- Ga bij onduidelijkheden het gesprek aan. Vul dingen niet voor elkaar in, want dat is vragen om misverstanden.
- Vooral ook bij bedrijfsovername is het belangrijk om bewust te zijn van elkaars handelen.

- Maak alles rondom de overdracht inzichtelijk en betrek daar ook vrouwen en (schoon)dochters/zonen bij.
- Wees ook bewust van het loslaten van het bedrijf.

Communicatie

3 Cafébijeenkomst over Fuel of the future

(Dirk Kronemeijer)

Dirk is CEO bij GoodFuels, een bedrijf dat zich richt op duurzame brandstoffen. Hij heeft een achtergrond in de luchtvaartindustrie.

Het product biobrandstof

Biofuel van GoodFuels is een mengsel van industriële restproducten met een even hoge energiewaarde als de huidig gebruikte gasolie. De biofuels bevatten bovendien geen zwavel, en de emissies van NO_x en CO₂ zijn veel lager. Het product is schoner dan de gasolie die wordt gebruikt in de scheepvaart en visserij. Voor de marine toepassing is inmiddels een samenwerking aangegaan met Boskalis. In 2015 zullen 3 tot 6 types van volgende generatie biobrandstoffen (marine gasolie) worden getest.

Brandstof van de toekomst

Voordelen van biofuels ten opzichte van LNG

Om LNG te kunnen gebruiken moet worden voldaan aan zeer strenge veiligheidseisen. Anders dan voor gebruik van LNG kunnen de biofuels van GoodFuels zonder aanpassingen in de motoren worden gebruikt. Caterpillar bijvoorbeeld heeft aangegeven garant te staan voor het gebruik van biofuel van GoodFuels in combinatie met hun motoren. Dirk benadrukt dat ze met de biofuels niet willen concurreren met LNG, maar dat het meer een kwestie is van naast elkaar bestaan en niet de één of de ander.

Verkenning voor de visserij

Op dit moment ligt de prijs van de biofuels 10 cent per liter boven de prijs van de reguliere gasolie. Men vindt dat door deze hogere prijs de biofuels geen alternatief zijn voor de visserij, vooral ook omdat brandstof de grootste kostenpost is. Het is nog niet duidelijk of deze hogere prijs op termijn kan worden verlaagd.

Wat is de mogelijke meerwaarde van 'groen vissen'? Kan er een nichemarkt worden bediend? Hierover is men sceptisch. De visserman staat onder aan een hele lange keten. Er wordt niet verwacht dat de visser meer voor zijn vis zal krijgen 'omdat hij groener is dan zijn collega's'. Voor MSC-vis wordt immers ook nauwelijks meer betaald in de markt. Er is ook twijfel of de consument überhaupt meer wil betalen voor groen. Misschien in Amsterdam Zuid-Oost,

maar de bulk van de Nederlandse consument gaat voor 'zo goedkoop mogelijk' vindt een aantal.

Dirk wil graag een pilot beginnen met één vissersschip. Hij kan garanderen dat dat schip dan niet meer kosten maakt dan met de huidige brandstof. Er zijn bijvoorbeeld biotickets die hiervoor kunnen worden gebruikt. Deze pilot zou kunnen zorgen voor een positieve uitstraling van de visserij, maar de pilot moet wel leiden tot een concreet businessmodel. Dit idee kan mooi aansluiten bij de pas afgesloten Green Deal met betrekking tot afval in de visserij. Het eiland Texel is hier sterk mee bezig. Zij wil ook energieneutraal worden en zou de visserij ook als voorbeeld kunnen nemen: een Texelse kotter zou kunnen aansluiten voor gebruik van de biofuel. Is het dan ook mogelijk om restproducten uit de sector te gebruiken voor de productie van biofuels? Waarschijnlijk niet uit de demersale visserij, omdat daar geen olie in de reststroom zit. Wellicht wel in de pelagische sector? Dirk wil over één jaar de pilot concreet hebben met een kotter die vaart met BioFuel en zoekt hiervoor belangstellenden.

4 Cafébijeenkomst over veiligheid

(Cor Blonk)

Cor Blonk is binnen de PFA verantwoordelijk voor het onderdeel arbeidsomstandigheden en veiligheid. Hij lichtte de problematiek omtrent veiligheid aan boord kort toe.

Veiligheid als onderbelicht probleem

In de visserij komen jaarlijks één tot twee mensen om. Op 2.000 vissers is dat meer dan in de bouw of in het verkeer. Het aantal bedrijfsongevallen ligt nog een stuk hoger. In de praktijk is veiligheid aan boord geen automatisme en er worden pas maatregelen genomen als het een keer mis is gegaan. Het is belangrijk om voortdurend je eigen verantwoordelijkheid te nemen met simpele zaken, zoals het inventariseren van de veiligheidsmiddelen aan boord en een regelmatige check van de spullen. Zo kun je een gewoonte maken van het waarborgen van veiligheid. De praktijk vindt de regels omtrent veiligheid vaak complex en daarom worden ze niet gehandhaafd. Bovendien komen er tegenstrijdige geluiden vanuit de verschillende ministeries omtrent veiligheidseisen. Praktische oplossingen zijn gewenst voor werkelijke problemen en geen eindeloze boekwerken van de ambtenarij.

Veiligheid

Veiligheid

Enkele Best Practices

Job Schot van de Z209 vertelde dat de Belgische staat verder is met veiligheidsvoorzieningen dan de Nederlandse. Vissers krijgen vanuit het zeevisserijfonds veiligheidsuitrustingen en er wordt streng gecontroleerd. Bij Job aan boord krijgen de vissers bovendien bovengemiddeld rust. De bemanningsleden slapen om de beurt zes uur aaneen.

Arne Kinds van het ILVO vertelde dat hij aan een project werkt waarin ze vissers een duurzaamheidsscore geven (ter informatie voor de consument). Ze houden hierbij niet alleen rekening met ecologische resultaten maar ook met

de veiligheid aan boord. Zo kijken ze bijvoorbeeld naar het aantal werkongevallen en naar de veiligheidsmiddelen die aan boord zijn. Een schipper vertelt dat ze regelmatig veiligheidsoefeningen doen aan boord, zoals een man over boord situatie.

Ideeën

Er werd voorgesteld om vanuit de kenniskringen en excursie te organiseren naar België omtrent het onderwerp veiligheid. Verder wilden meerdere bestuurders het onderwerp agenderen in hun Producenten Organisaties (PO). Een andere suggestie was om het via een campagne met impact te doen à la 'Wie is de Bob?'. Een extra idee was om in deze campagne ook vissersvrouwen te betrekken, zodat zij vissers kunnen helpen bij de bewustwording over veiligheid aan boord. Daarnaast kan bij het visserijonderwijs meer aandacht worden besteed aan het onderwerp veiligheid.

Veiligheid en economie

Een belangrijke vraag is hoe je bemanningsproblematiek en veiligheid op één lijn krijgt. Vanwege het verdienmodel gaan vissers soms onderbemand op reis, wat nadelige gevolgen heeft voor de veiligheid. Hierbij aansluitend opperde een visser dat de beroerde economische situatie ervoor kan zorgen dat vissers minder snel thuisblijven bij slecht weer, wat ook hun veiligheid in gevaar brengt.

Tijdens de meeting werd ook het drugsgebruik aan boord aan de orde gesteld. De reacties waren schrikkerig, lacherig en beamend. Hierbij was het niet duidelijk of dit daadwerkelijk een probleem is.

Twee staandwantvissers merkten op dat het werken met een zwemvest aan onwerkbaar is. Op welke manier, of met wat voor soort zwemvest is het wel werkbaar? Iemand merkte op dat een reddingselement in oliegoed wellicht een oplossing zou kunnen zijn.

Enkele andere vissers vroegen naar concrete acties om de veiligheid aan boord te verbeteren. Het antwoord van Cor was: 'Inventariseer de grootste risico's, bepaal welke spullen je nodig hebt, maak een inventaris van veiligheidsmiddelen, doe regelmatig een check of de spullen in orde zijn, praat erover en denk erover na. Verbeter je veiligheid stapje voor stapje.'

5 Cafémeeting coöperaties

(Thomas Højrup)

Thomas Højrup is initiatiefnemer van een Deense visserijcoöperatie die visquota heeft gekocht. Hij vertelt over dit initiatief en over de ervaringen, die ook zijn beschreven in het boekje 'Meerwaarde voor vis' dat door Kenniskringen Visserij is uitgebracht.

De coöperatie beheert (tong)quotum en verdeelt dit onder de leden. Dit was mogelijk nadat de Deense overheid een aantal jaren geleden de visquota hadden geprivatiseerd en er dus een vrije markt ontstond en handel in quota mogelijk werd. Vooral kleinere en jongere vissers werden hiervan de dupe doordat zij de hoge prijzen niet konden opbrengen.

Om lid te zijn van de coöperatie betaal je intreegeld dat je terugkrijgt als je er weer uitstapt. Als lid heb je gelijke toegang tot de quota die door de coöperatie worden beheerd. Ieder individu krijgt daarbij een quotum toebedeeld, wat meegenomen kan worden naar de visserij. Dus ook bemanningsleden en schippers/eigenaren kunnen van dit quotum gebruik maken.

De coöperatie, en ook de leden, krijgen relatief goedkope leningen vanuit de bank voor de quota, aangezien de banken minder risico lopen en daarnaast vanwege de sociale doelstelling. Hierdoor kan de coöperatie concurreren met

de grotere bedrijven. Bij de coöperatie zijn vooral kleinere bedrijven en veel jongere vissers aangesloten. Er zijn nu circa 30 leden.

Coöperaties

Tijdens de bijeenkomst werden in eerste instantie vooral het coöperatiesysteem en het Nederlandse quotabeheersysteem besproken. Hierbij zijn de volgende punten aan de orde gekomen:

- Financiering van bedrijven wordt gemakkelijker door het Deense coöperatiemodel.
- Samenwerking onder vissers is moeilijk. Men kiest toch vaak voor eigen zelfstandigheid. Er is veel wantrouwen.
- Administratieve afwikkeling binnen de coöperatie moet transparant zijn, juist ook vanwege het vele wantrouwen dat heerst.
- Jonge vissers kunnen al zonder dat ze zelf een eigen bedrijf hebben toetreden tot de coöperatie en daarmee over quotum beschikken.
- Het model kan een oplossing zijn voor de kleinschalige visserij in Nederland en de stand want vissers die zelf niet of nauwelijks over quotum beschikken.
- Er kan op deze manier een vuist worden gemaakt tegen de grotere bedrijven die wel de mogelijkheid hebben om quotum te kopen of te huren.
- Vraag is of dit thema in kenniskringverband kan worden uitgewerkt.

Tenslotte

Plenair en tijdens de cafémeetings zijn veel onderwerpen aan de orde geweest. De volgende aanbevelingen zullen met kenniskringen besproken worden voor verdere uitwerking:

- De visser als onderzoeker. Faciliteer de visser bij het formuleren en onderzoeken van zijn vragen. Betrek de visser meer in het onderzoekproces. Dit is een uitgelezen activiteit voor kenniskringen.
- Ga vooral ook kijken bij andere bedrijven en leer van elkaar. Kenniskringen kunnen hierin een rol vervullen door te faciliteren.
- Betrek vrouwen, (schoon)dochters en zonen bij strategische aspecten van het bedrijf zoals bij belangrijke bedrijfsbeslissingen, overdracht en veiligheid.
- Het ondersteunen van een pilot met een biofuel-schip inclusief het ontwikkelen van een businessmodel.
- Werk een coöperatiestructuur uit als voorbeeld, vanuit de voordelen die het kan hebben voor financiering, jonge vissers en degenen die nu niet over quota beschikken.

LEI Wageningen UR is een onafhankelijk, internationaal toonaangevend, sociaaleconomisch onderzoeksinstituut. De unieke data, modellen en kennis van het LEI bieden opdrachtgevers op vernieuwende wijze inzichten en integrale adviezen bij beleid en besluitvorming, en dragen uiteindelijk bij aan een duurzamere wereld. Het LEI maakt deel uit van Wageningen UR (University & Research centre). Daarbinnen vormt het samen met het Departement Maatschappijwetenschappen van Wageningen University en het Wageningen UR Centre for Development Innovation van de Social Sciences Group.

De missie van Wageningen UR (University & Research centre) is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.500 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

LEI Wageningen UR

Postbus 29703

2502 LS Den Haag

www.wageningenUR.nl/lei

LEI 2015-160